

การพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
บูรณาการการศึกษา เพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน
เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการ การประกอบการของครู
และคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน
โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)*

DEVELOPING A SCHOOL-BASE MANAGEMENT MODEL AS
AN INTEGRATED FOUNDATION FOR ENTREPRENEURS IN
COMMUNITY ENTERPRISES TO ENHANCE INTEGRATED
LEARNING SKILLS FOR TEACHERS AND ENTREPRENEURIAL
ATTRIBUTES OF STUDENTS AT MUNICIPALITY SCHOOL 1
(PHAYAO PRACHANUKUL)

ศศิณีภูฏ์ ชัยสร, Sasinat Chaisorn
โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)
สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา
Municipality, School1 (Phayao Prachanukul)
Under the jurisdiction of Phayao Municipality
E-mail : Sasinat.boom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise : SBM-ELE Model) 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณา

* Received 29 September 2024; Revised 24 December 2024; Accepted 26 December 2024

การการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise : SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จำนวน 10 คน และครูผู้สอน จำนวน 25 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด แบบประเมิน จำนวน 6 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน

ปัจจุบัน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) มีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีหลักสูตรบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในการบริหารจัดการประสบปัญหา คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ 2) ปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ปัญหาด้านผู้เรียน 4) ปัญหาด้านชุมชน ดังนั้นจึงมีความต้องการ การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการที่เหมาะสม ครู บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ สื่อนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ การประสานความร่วมมือเครือข่ายองค์กรภายนอก งบประมาณด้านการจัดการเรียนการสอน และการสร้างความพร้อมและความตระหนักของทุกภาคส่วน

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) ประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษา

ให้ประชาชน หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โปร่งใส รับผิดชอบ และหลักการมีภาวะผู้นำที่เกื้อหนุน โดยมีการกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาและทิศทางการจัดการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตร บูรณาการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยผ่านการจัดทำโครงการ โครงการการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โครงการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน และโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ

3. ผลสัมฤทธิ์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

3.1 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3.2 ความสอดคล้อง เชื่อมโยงและเหมาะสม ของหลักสูตรส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3.3 ความสอดคล้อง เชื่อมโยงและเหมาะสม ของแผนการจัดการ เรียนรู้ที่บูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3.4 คุณภาพของการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.5 คุณภาพของการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครู โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3.6 คุณภาพของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะจากการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนา, การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียน, การบูรณาการ, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This study aimed to 1. explore current conditions, problems, and needs of administrators and teachers regarding developing school-based management model as an integrated foundation for entrepreneurship education into local enterprise; 2. develop an educational institution administration model through a school-based integrated foundation with entrepreneurs into local enterprises to enhance integrated learning skills for teachers and entrepreneurial attributes in students; and 3. investigate achievement of the developed model. The participants consisted of 10 school administrators under Phayao Municipality and 25 teachers. Research tools were focus group discussion forms, questionnaires, and assessment forms. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results were as follows:

1. Municipality School 1 (Phayao Prachanukul) used school-based management (SBM) as school administration. There was an integrated curriculum for entrepreneurship education and teaching in grades 4–6. There were 4 problems concerning school administration: 1. management problems, 2. teachers and educational personnel problems, 3. student problems, and 4. community problems. Therefore, providing appropriate entrepreneurial education, having skillful teachers and school personnel, providing innovative media responding to learning management, cooperating with external organization networks, providing budgets for learning management, and creating readiness and awareness of all sectors are essential.

2. The development of school-based administration integrated with entrepreneurship into local enterprises (SBM-ELE Model) to develop learning management skills integrating teachers and entrepreneurial attributes of students in Municipality School 1 (Phayao Prachanukul) consisted of the principles of decentralization, participation, self-management, civilian empowerment in education management, monitoring and balancing, transparency and accountability, and supportive leadership. The educational development plan and educational management direction were determined.

The curriculum was improved and integrated into lesson plans for grades 4-6 students. Many projects were implemented, such as the development of school-based administration integrated with entrepreneurship into local enterprises, internal supervision for developing entrepreneurship, and enhancement of student entrepreneurs.

3. The achievement of developing a school-based management system integrated with entrepreneurs into local enterprises (SBM-ELE Model) to enhance integrated learning skills for teachers and student entrepreneurial attributes at Municipality School 1 (Phayao Prachanukul) was as follows:

3.1 Teachers' satisfaction overall was at a high level.

3.2 Curriculum consistency, connectivity, and appropriateness overall were at a high level.

3.3 Lesson plan consistency, connectivity, and appropriate overall were at a high level.

3.4 Quality of internal supervision for developing entrepreneurship overall was at the highest level.

3.5 Quality of teachers' learning management by integrating entrepreneurship overall was at a high level.

3.6 The quality of the students with entrepreneurship attributes overall was at the highest level.

Keywords : Development, Educational administration, School, Integration, Community enterprise

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมโลกปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน การศึกษาที่ดีย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาชาติได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาควรจัดการศึกษาให้มีผู้เรียนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556, น.1) เพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวได้อย่างชาญฉลาดเท่าทัน มีภาวะความเป็นผู้นำ ด้านการทำงานที่สามารถชี้นำตนเองในการพัฒนาการสร้างงานและอาชีพและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีสติและด้านศีลธรรมที่ให้ความเคารพ ซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า (สำนักงานบริหารการมัธยมตอนปลาย สพฐ, 2558, น.1) ดังที่ Peter F. Drucker (อ้างถึงในสัมฤทธิ์ กางเพ็ง และประยุทธ ชูสอน, 2557, น.95)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารและจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในด้านการบริหารและการจัดการศึกษามาตรฐานที่ 13 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (ธีระรุญเจริญ, 2550, น.58) การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยัง คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง สอดคล้องกับมาตรา 40 ที่ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้แทนศาสนาอื่น ๆ ในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ และเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้การศึกษา สร้างคน สร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2550, น.28)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระจายอำนาจทางการศึกษาและลดการควบคุมสถานศึกษาจากส่วนกลาง โดยให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญของการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ อันจะช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546, น.39 อ้างใน ธีระ รุญเจริญ, 2550, น.53) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญจะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้และการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

นอกจากนั้นการบริหารจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญในการเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนและคุณภาพชีวิตที่ดีตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว สถานศึกษาและชุมชน กิจกรรมเหล่านี้สร้างกระบวนการเรียนรู้อันนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชนได้ ดังนั้นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในฐานราก ควรเริ่มตั้งแต่การปลูกฝังความตระหนักแก่เยาวชนที่อยู่ในระบบและนอกระบบสถานศึกษา โดยการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจชุมชนในโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมต้นแบบครบวงจรทั้งการเรียนรู้การผลิตซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อดุลย์รัตน์ เกตุเวชสุริยา, 2559, น.6) วิสาหกิจชุมชนในโรงเรียน มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้สามารถ เชื่อมโยงหลาย ๆ กิจกรรมโดยผู้เรียน ซึ่งเป็นเยาวชนรุ่นปัจจุบันให้มีโอกาสเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และครูสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้จากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้สอนมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้โดยไม่มองข้ามทรัพยากรในท้องถิ่น จึงสัมพันธ์กับระบบการศึกษาในปัจจุบัน ดังนั้น การตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในโรงเรียนเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญานับเป็นทางเลือกหนึ่งในการพึ่งตนเองของชุมชนท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องมีการเสริมสร้างเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและคุณภาพของชีวิตชุมชน

การบริหารจัดการศึกษาแบบใหม่ควรมีการเพิ่มทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบการ โดยการปรับเป้าหมายการบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะด้านประกอบการวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เป็นการนำหลักการแห่งนามธรรมมาปฏิบัติสู่รูปธรรม กล่าวคือ การบริหารเป็นการกำหนดเป้าหมายหรือ ความต้องการ โดยภาพรวมว่าต้องการเป็นอย่างไร อนาคตทั้งในแบบแผนแม่บทเชิงระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งนำมาวางกรอบแนวความคิดเพื่อนำมาปฏิบัติเชิงการจัดการในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพทั้งการ วางแผน การจัดการ การอำนวยความสะดวก การสั่งการและ การควบคุม จากกร

ใช้ปัจจัยขั้นพื้นฐานของครอบครัว ชุมชนท้องถิ่นที่มีการผลิตสินค้าและบริการมาหลอม รวมในการผลักดันให้เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) เป็นโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพะเยาจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน มีการค้าขายลักษณะวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก และอยู่ติดกับกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงทำให้เป็นโอกาสที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ดังนั้นโรงเรียนจึงตระหนักถึงการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) ยังไม่ได้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน ดังนั้นผู้วิจัย มีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้โรงเรียนได้ดำเนินงานที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียนว่าควรจะประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง มาเป็นแนวคิด ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อที่จะทำให้สถานศึกษา ประสบความสำเร็จในการบริหาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model)
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย ได้แก่ การศึกษาในเชิงเอกสาร และการศึกษาในภาคสนาม ดังนี้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ และองค์ประกอบ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน ดังนี้

1.1 ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวคิดรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน เป็นกรอบในการศึกษา

1.2 การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และด้านรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐาน

1.3 สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และด้านรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐาน

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ และองค์ประกอบ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้

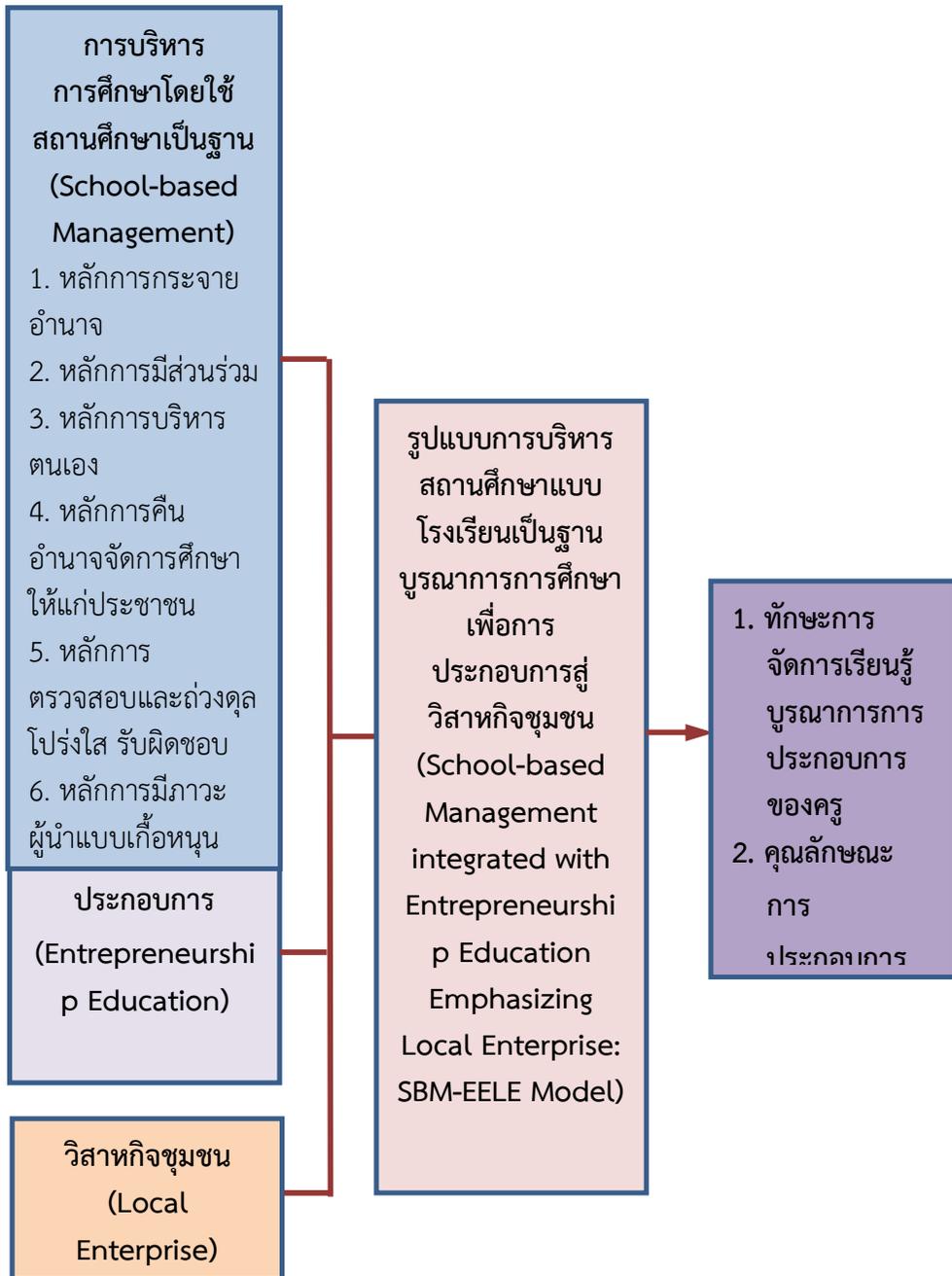
บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

2.1 ทำการศึกษาและกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการที่เน้นวิสาหกิจชุมชน และประเมินความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการเน้นวิสาหกิจชุมชน

2.2 สนทนากลุ่ม (Group Discussion) ผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานและการศึกษาเพื่อการประกอบการ

3. ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการศึกษาเพื่อการประกอบการ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการศึกษาเพื่อการประกอบการ และการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน ซึ่งแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 210 คน
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จำนวน 6 คน
- 2) ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) จำนวน 25 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่ วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model)

1.1 สภาพปัจจุบัน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) มีการบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีหลักสูตรบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการ และมีกา จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

1.2 สภาพปัญหา มี 4 ประเด็น คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การสนับสนุน ด้านงบประมาณ ปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร การจัดการ เรียนการสอน ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน ความพร้อม และความตระหนักของครูและบุคลากรทางการศึกษา และปัญหาด้านผู้เรียน ได้แก่ ความถนัดและ ความสนใจของผู้เรียน พื้นฐานอาชีพ ระดับอายุและระดับชั้นของผู้เรียน และปัญหาด้านชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.3 ความต้องการ มีความต้องการหลักสูตรด้านการจัดการศึกษาเพื่อการ ประกอบการที่เหมาะสม ครู บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ สื่อนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ การประสานความร่วมมือเครือข่ายองค์กรภายนอก งบประมาณด้านการจัดการเรียนการสอน และ การสร้างความพร้อมและความตระหนักของทุกภาคส่วน

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

2.1 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โปร่งใส รับผิดชอบ และหลักการมีภาวะผู้นำที่เกื้อหนุน

2.2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

2.2.1 การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ใช้หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โปร่งใส รับผิดชอบ และหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ การกำหนดแผนและทิศทางการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และจัดทำฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการ

2.2.2 การบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตร รูปแบบหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

2.2.3 การจัดทำโครงการ โครงการการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โครงการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน และโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ

3. ผลสัมฤทธิ์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

3.1 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$)

3.2 ความสอดคล้อง เชื่อมโยงและเหมาะสม ของหลักสูตรส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$)

3.3 ความสอดคล้อง เชื่อมโยงและเหมาะสม ของแผนการจัดการ เรียนรู้ที่บูรณาการ การศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$)

3.4 คุณภาพของการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$)

3.5 คุณภาพของการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครู โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$)

3.6 คุณภาพของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะจากการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model)

1.1 สภาพปัจจุบัน จากผลการสนทนากลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ปัจจุบันโรงเรียนเทศบาลที่สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา ได้นำการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นการบริหารสถานศึกษาที่มีหลักการ บริหารที่หลากหลาย เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ทั้งงานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้านบุคลากร และงานด้านบริหารงานทั่วไป ทำให้เกิดการกระจาย อำนาจการบริหารงานในสถานศึกษาง่ายขึ้น เป็นไปตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง กำหนดให้มีการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงาน วิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, น.28) ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีการมอบหมายงาน ที่เหมาะสมกับบุคลากร ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อ

ความกดดันและความต้องการของผู้เรียน ให้รู้จักตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดประสบการณ์ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้มีองค์ความรู้ที่ยั่งยืนในการประกอบอาชีพสอดคล้องกับ สุวรรณ พิณตานนท์ (2555, น.14) ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการ ศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยมีหลักสูตรในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการหลักบริหารที่ดี เหมาะสมกับบริบทของ โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการศึกษาเพื่อการ ประกอบการ พบว่า สถานศึกษาได้นำการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการมาใช้ในการจัดการ เรียนการสอนตามความเหมาะสมของผู้เรียน ตามบริบทของโรงเรียน ตามศักยภาพที่โรงเรียน จะทำได้ โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) ได้จัดการศึกษาที่ส่งเสริมความกดดันและความ ต้องการของผู้เรียน มีหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน เน้นการประกอบอาชีพ ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น ที่สรุปได้ว่า การจัดการศึกษา เพื่อความเป็นผู้ประกอบการที่ว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ เป็นการ จัดกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สนับสนุนสามารถกำหนดเป็น กรอบการดำเนินงาน ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทายมากขึ้น เพื่อพัฒนาและ มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ

1.2 สภาพปัญหา จากการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร สถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจ ชุมชน พบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นมีระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็น เพราะว่ามีปัญหาด้านความร่วมมือ ความตระหนัก และความพร้อม ยังพบว่า การจัดการศึกษา เพื่อการประกอบการในโรงเรียนสำหรับกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4-6 นั้น ต้อง จัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม ง่ายต่อการเรียนรู้ มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อนวัตกรรม ที่เหมาะสมที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเผด็จ ขอบรูป ภิเชก จันทรเอี่ยม และอรสา โกศลานันทกุล (2552, น.29-30) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาการ บริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประทุมธานี พบว่า ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดย ใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบข่ายภารกิจการบริหารงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.3 ความต้องการ ความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่ วิสาหกิจชุมชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็น เพราะมีความต้องการเพิ่มความตระหนักถึงความสำคัญและเพิ่มความร่วมมือของการบริหาร แบบโรงเรียนเป็นฐาน และมีความต้องการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อการ ประกอบการของคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งเพิ่มความตระหนักถึงความสำคัญของ การบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐาน และเพิ่มความตระหนักถึงการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบการ และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการของครู และบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งเป็นการ ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งผลให้ได้แนวทางที่เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อส่วนรวม และเป็นการส่งเสริมให้มีความสามัคคีในหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดฉกาจ สุดแก้ว (2563, น.47-49) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ การสร้าง ทักษะผู้ประกอบการของกลุ่มครูผู้สอน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ในประเทศไทย ในบริบทการศึกษานอกระบบ (Non-formal education) พบว่า ทักษะการ เป็นผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอกหลักสูตร ได้แก่ ทักษะที่มีความจำเป็นต่อ ผู้ประกอบการในกลุ่มครูผู้สอนในบริบทการศึกษานอกหลักสูตร

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการ การศึกษา เพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อ พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครูและคุณลักษณะ การประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

2.1 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) เป็นการพัฒนารูปแบบตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง 6 หลักการ คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง หลักการคืนอำนาจจัด การศึกษาให้ประชาชน หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โปร่งใส รับผิดชอบ และหลักการมีภาวะ ผู้นำที่เกื้อหนุน การบริหารสถานศึกษาตามหลักการดังกล่าวเป็นเพราะ โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) สังกัดอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องดำเนินงานตามนโยบายของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551, น.3-4) กล่าวคือ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด โดยมีมาตรฐาน การศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและชุมชน มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิจัยของ

ทวิศักดิ์ สมนอก (2562, น. ค) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้เสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ ด้านการมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และด้านความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกอบการสู่วิสัยทัศน์ชุมชน ประกอบด้วย

2.2.1 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกอบการสู่วิสัยทัศน์ชุมชน โดยการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีแนวทางในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ หลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ หลักการบริหารตนเองในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โปร่งใส รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ และหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งมีการวางแผนระบบการศึกษาพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน โดย กำหนดแผนและทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ และจัดทำฐานข้อมูลวิสัยทัศน์ชุมชนและผู้ประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของทวิศักดิ์ สมนอก (2562, น. ค) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้เสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ ด้านการมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และด้านความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.2.2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกอบการสู่วิสัยทัศน์ชุมชน โดยการบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ รูปแบบหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ และแผนการจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การนำเสนอรูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561, น.35) ในรายงานการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ กล่าวว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น

ผู้ประกอบการ นั่นคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ทุกระดับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สนับสนุนสามารถกำหนดเป็นกรอบการดำเนินงาน (Framework) ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ ที่ท้าทายมากขึ้น และทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้าง โอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้ดำเนินการประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบในการจัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ และประยุกต์จากแนวคิดของลักษณะวิสาหกิจชุมชนในเรื่อง วิถีคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในดำเนินกิจการร่วมกับวิสาหกิจชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิด การเรียนรู้ การสำรวจ การวิจัย จากสภาพชีวิตของตนเอง จากการศึกษาวิจัยของ สุตฉกาจ สุตแก้ว (2563, น.47-49) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ การสร้างทักษะผู้ประกอบการของกลุ่มครูผู้สอน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ในประเทศไทย ในบริบทการศึกษานอกระบบ (Non-formal education) สามารถนำไปประยุกต์และพัฒนาคด้วยตนเองได้ในอนาคตหรือหลังจากจบหลักสูตร และชนัญญา สุขสมวัฒน์, สุวิมล ว่องวานิช และ ชยุดม ภิรมย์สมบัติ (2563, น.1-14) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน : Croedsourcing ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ มีดังนี้ 1) การจัดเนื้อหาในรายวิชาให้มีการสอนพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจ ควรเตรียมเนื้อหาพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดตั้งและดำเนินกิจการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ 2) การจัดประสบการณ์การทำธุรกิจจริงให้ผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนธุรกิจ ทำโครงการ หรือธุรกิจขนาดเล็กด้วยตนเอง 3) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสนใจของตนเอง ร่วมกับการให้ผู้เรียนวิเคราะห์และวางแผนในการพัฒนาตนเองและการทำงาน 4) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และ 5) การใช้กรณีศึกษา/สถานการณ์จำลองประกอบการจัดการเรียนการสอน

2.2.3 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) ได้ดำเนินการจัดทำโครงการเพื่อการประกอบการเน้นวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่

โครงการการพัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) จากการดำเนินงานโครงการดังกล่าวส่งผลให้ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนของครู พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

โครงการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานโครงการส่งผลให้คุณภาพการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการ

ประกอบการ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำผลการประเมินมาปรับปรุง เมื่อสิ้นสุดการนิเทศแต่ละครั้ง การวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล เป็นต้น

โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ การดำเนินงานเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อการ จากผลการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนรู้บูรณาการประกอบการของครู อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการประกอบการ ทักษะการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และทักษะการกำกับติดตามผู้เรียนในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ผลสัมฤทธิ์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน (School-based Management integrated with Entrepreneurship Education into Local Enterprise: SBM-ELE Model) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการประกอบการของครูและคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล)

3.1 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จากการศึกษาความพึงพอใจอยู่ในระดับมากนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพงษ์ ลาญาติ (2565, น. ง-จ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ การบริหารตนเอง รองลงมาคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และการตรวจสอบและถ่วงดุล ตามลำดับ

3.2 ผลสัมฤทธิ์การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนพบว่า (1) ความสอดคล้อง เชื่อมโยงและเหมาะสม ของหลักสูตรส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะความสอดคล้อง เชื่อมโยงและเหมาะสมของหลักสูตรส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน เพื่อการประกอบการเน้นวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม มีความเหมาะสมกับเวลาและการนำไปประยุกต์ใช้ได้

จริง ประเด็นและเกณฑ์การประเมินผลสามารถสะท้อนคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และการประเมินผลเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา มีการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/กิจกรรมการเรียนรู้ และครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (K) ทักษะกระบวนการ (P) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) (3) คุณภาพของการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการเน้นวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาทักษะการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการของครู และคุณลักษณะการประกอบการของผู้เรียน พบว่า คุณภาพของการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการของครู โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ครูมีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้บูรณาการการประกอบการ โดยมีการวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชาเพื่อบูรณาการการประกอบการในรายวิชานั้น ๆ มีการกำหนดเรื่องที่จะสอน มีการพัฒนาหัวเรื่องโดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการกำหนดเนื้อหาย่อยเพื่อบูรณาการการประกอบการในรายวิชานั้น ๆ มีการวางแผนเตรียมสื่อ ทรัพยากร สำหรับการเรียนรู้เนื้อหา การดำเนินกิจกรรมปฏิบัติการสอนรายวิชาหลักและบูรณาการการประกอบการ และมีการประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา ครูมีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง ความมุ่งมั่นและความพยายาม มีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจของตนเองอย่างชัดเจน มีลักษณะนิสัยชอบเสี่ยง ความกล้าเสี่ยง และเป็นผู้อยอมรับความเสี่ยง มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ

ผลสัมฤทธิ์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการสู่วิสาหกิจชุมชนมีความสอดคล้องกับ งานวิจัยของเพ็ญดา ทุไพบระ (2564, น.187-191) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบไปด้วย 3 ด้านได้แก่ 1.ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านลักษณะทุกด้าน มีระดับคุณภาพมากที่สุด ผลของการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายความสอดคล้องกับสมรรถนะนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรในด้านความเหมาะสมและความ สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตร โดยภาพรวมมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักการบริหารสถานศึกษาที่หลากหลายตามบริบทของสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการแบบสหวิทยาการ มีการจัดทำโครงการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนเพื่อการเป็นผู้ประกอบการที่มีกิจกรรมอย่างหลากหลายทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ลาญาติ. (2566). แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 7(1), 289.
- ชญัญญา สุขสมวัฒน์, สุวิมล ว่องวานิช และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน : "Crowdsourcing". วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 15(2), 1-14.
- ทวีศักดิ์ สมนอก. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : แอล.ที.เพรส.

เผด็จ ขอบรูป, ภิเชก จันท์เอี่ยม และอรสา โกศลานันท์กุล. (2552). ปัญหาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 3(3), 29-30.

เพ็ญสุดา ทุ์ไพเราะ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และประยูทธ ชูสอน. (2557). ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ : แนวคิดและการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 7(1), 1.

สุวรรณ พิณตานนท์. (2555). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

สุดฉกาจ สุดแก้ว. (2563). การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ การสร้างทักษะผู้ประกอบการของกลุ่มครูผู้สอน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ในประเทศไทย ในบริบทการศึกษานอกระบบ (Non-formal education) (สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรินทร์ ภูสิงห์ (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อดุลย์รัตน์ เกตเวชสุริยา. (2559). ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนโรงเรียน (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

